

ÉSIK SZANDRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Keresztény kínaiak Magyarországon

Abstract

Chinese Christians in Hungary

This study examines the religious life of Chinese Christians living in Hungary, with particular attention to community organisation, conversion narratives, and individual experiences of faith. The topic has so far received limited attention in research on Chinese migration in Hungary, although religion may play an important role in shaping diasporic identity, community relations, and the interpretation of the migration experience. The aim of the study is to explore the role that Christianity plays in the everyday lives, family relationships, and integration processes of Chinese migrants in Hungary.

The research is based on a qualitative ethnographic methodology. Drawing on fieldwork conducted in Budapest, including participant observation and fifteen semi-structured in-depth interviews, the study analyses the functioning of Chinese Christian communities in Hungary. The Hungarian case is interpreted within the context of contemporary religious policy in China, as well as in relation to international scholarship on the Chinese diaspora and the spread of Christianity. The study shows that although most interviewees converted in Hungary, the social, political, and cultural experiences they brought from China continue to shape their attitudes toward religion and church communities.

The findings indicate that Chinese Christian communities in Hungary are diverse and dynamic, yet often organisationally unstable. Their community life is shaped by pastoral changes, theological debates, personal conflicts, and flexible forms of belonging. For Chinese migrants, Christianity appears not only as a religious conviction but also as a communal resource, a source of practical assistance, and a form of support in times of personal crisis. Family members, spouses, friends, and networks within the diaspora play an important role in the process of conversion.

Personal testimonies suggest that religious commitment often develops gradually: communal support, experiences of acceptance, family patterns, and life crises may all contribute to the deepening of faith. The study also demonstrates that a traditional Chinese cultural background is not necessarily in conflict with Christian teachings; certain moral values, family patterns, and community expectations may even facilitate the reception of Christianity.

As an exploratory study, the article does not seek to draw representative conclusions. Nevertheless, it contributes to a better understanding of the religious life of Chinese communities in Hungary and provides empirical insights that enrich the international discourse on the Chinese Christian diaspora.

Keywords: Christianity, Chinese Christians, Chinese migration, Chinese immigrants in Hungary, religious policy, migration studies, Chinese communities, fieldwork

Bevezetés

A kínai migrációról számos tudományos értekezés látott már napvilágot, feltárva annak történeti ívét, demográfiai trendjeit, gazdasági hatását és transznacionális hálózatait. A szociológiai és kulturális megközelítések tárgyalják továbbá az integráció, identitásképzés és nyelvhasználat kérdéseit is. Ezzel szemben a kínai bevándorlók vallási élete ritkábban vizsgált terület, amelynek oka lehet a kutatók és a résztvevők közötti bizalmatlanság, a kulturális és nyelvi akadály, valamint a hit személyes jellege. A Kínai Népköztársaságból érkező migránsok esetében a vallás politikai okokból még inkább érzékeny téma, tekintettel az állam szigorú vallási szabályozására és a párt ateista ideológiájára.¹

A kínai bevándorlók vallásgyakorlásáról szóló kutatások különösen szórványosak Közép- és Kelet-Európában. Magyarország, bár a térség legnagyobb kínai közösségének ad otthont, gyakorlatilag kimarad a kínai vallásosságról szóló nemzetközi diskurzusból. Figyelemre méltó kivétel Nyíri Pál 2003-as tanulmánya, amely a magyarországi kínai keresztény közösségeket szélesebb transznacionális hálózat részeként értelmezte.²

Jelen tanulmány aktualizálni és bővíteni kívánja a magyarországi kínai keresztény közösségekről szóló tudományos elemzéseket a jelenlegi helyzet bemutatásával és a hívők egyéni tapasztalatainak a vizsgálatával. Az elemzés a magyarországi esetet Kína vallásszabályozásáról³ és a kínai diaszpóráról⁴ szóló nemzetközi szakirodalom kontextusában is értelmezi, rávilágítva a keresztény megtérés és a kínai kulturális hagyományok közötti esetleges ellentmondásokra. Etnográfiai terepmunka és tizenöt mélyinterjú alapján a tanulmány feltérképezi a kínai egyházak és közösségek szerveződését, miközben dokumentálja a hívők sokszínű egyéni tapasztalatait. A tanulmány ezáltal nemcsak a magyarországi kínai bevándorlókról szóló értekezéseket bővíti, hanem hozzájárul a migráció és vallás nemzetközi tudományos diskurzusához is.

¹ *Vallási ügyekről szóló rendelet* https://www.gov.cn/gongbao/content/2017/content_5225861.htm (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.); Hackett 2023.

² Nyíri 2003: 263–301.

³ ChinaAid 2024; Human Rights Council 2024.

⁴ Például: Yang 1998; Lin 2017; Cao 2013.

Vizsgálati módszer

A kutatás felépítése

A vizsgálat kvalitatív, etnográfiai kutatási tervet követ, amely a Magyarországon élő keresztény kínai bevándorlók vallási életét tárja fel. A terepmunka, a félig strukturált mélyinterjúk és a résztvevő megfigyelés kombinációja lehetővé teszi a közösségi szerveződés, az egyéni vallásgyakorlás és a megtérésnarratívák mélyreható feltárását. A módszertan a migráció- és valláskutatás bevett gyakorlatát követi, hangsúlyozva az élettörténetek, személyes tanúságtételek és közösségi kontextusok jelentőségét.⁵

Adatgyűjtés

A terepmunka Budapesten zajlott, ahol a legtöbb magyarországi kínai keresztény közösség található. A kutató részt vett istentiszteleteken, közösségi eseményeken, valamint informális beszélgetéseket folytatott lelkészekkel és hívekkel. Emellett 2025 nyarán tizenöt félig strukturált mélyinterjú készült kínai keresztényekkel, személyesen vagy online, a résztvevők elérhetőségétől és preferenciáitól függően.

A résztvevők kiválasztása kétlépcsős folyamatban történt: először a kutató személyes hálózatán keresztül került sor megkeresésekre, majd hólabdamintavétellel további interjúalanyok ajánlására. A végső minta tizenegy nőt és négy férfit tartalmazott, az átlagéletkor 51 év volt. A résztvevők eltérő migrációs múltakkal, felekezeti hovatartozással és magyarországi tartózkodási idővel rendelkeztek, biztosítva a nézőpontok sokszínűségét. Három további interjúbeszélgetés (két férfi és egy női lelkésszel) tovább gazdagította az adatok körét.

Adatfeldolgozás

Az interjúkat a kutató kínai nyelven rögzítette, majd magyarra fordította. Tematikus kódolást alkalmazott az ismétlődő mintázatok azonosítására, különös tekintettel az egyházi szerveződésre, teológiai vitákra, megtéréserőlményekre, a hit családon belüli továbbörökítésére, valamint a vallás tágabb jelentőségére a migránsok életében. Az elemzésben szó szerinti idézetek és rövidített parafrázisok egyaránt szerepelnek.

⁵ Például: Carling 2012; Sanchez-Ayala 2012.

Etikai megfontolások

Tekintettel a vallási identitás érzékenységre, a kutató különös figyelmet fordított a bizalmasság és az anonimitás biztosítására. Több résztvevő kérte, hogy valódi neve ne jelenjen meg, ezért a tanulmány fiktív neveket használ. Az álnevek nem tükrözik a résztvevők etnikai vagy kulturális hátterét. Az online interjúk során néhányan nem vállalták a kamerás részvételt vagy az írásos kommunikációt, ragaszkodtak a személyes találkozóhoz. Minden résztvevő írásban hozzájárult a kutatásban való részvételhez, és az interjú bármelyik szakaszában megtagadhatta a válaszadást. A kutató identitása – mandarinul folyékonyan beszélő, keresztény magyar – elősegítette a bizalmi kapcsolat megeremtését.

A vallások helyzete a mai Kínában

A Kínai Népköztársaság Alkotmányának 36. cikkelye a polgárok alapvető jogai és kötelességei között rögzíti az állam hivatalos álláspontját a vallásról:

A Kínai Népköztársaság polgárait megilleti a vallásos meggyőződés szabadsága. Egyetlen állami szerv, társadalmi szervezet vagy személy sem kényszerítheti a polgárokat arra, hogy higgyenek egy vallásban vagy hogy ne higgyenek vallásban; tilos a vallásos vagy a nem vallásos polgárok hátrányos megkülönböztetése. Az állam védi a normális vallásgyakorlást. Senkinek sem megengedett, hogy a vallás felhasználásával a társadalmi rendet rombolja, a polgárok egészségét veszélyeztesse, az állami oktatási rendszer tevékenységét akadályozza. A vallási csoportok és a vallási ügyek nem állhatnak külföldi erők irányítása alatt. (Varga Bálint Zsolt fordítása)⁶

2004. november 30-án a Kínai Népköztársaság Államtanácsa kiadta a *Vallási ügyekről szóló rendeletet* (426. számú államtanácsai rendelet). A dokumentumot 2017. június 14-én, az Államtanács 176. végrehajtó ülésén felülvizsgálták, és 2018. február 1-jén lépett hatályba. A szöveg kilenc fejezetre és hetvenhét cikkelyre tagolódik: Általános rendelkezések; Vallási szervezetek; Vallási iskolák; Vallási tevékenységi helyszínek; Klérus; Vallási tevékenységek; Vallási vagyoni Jogi felelősség; Kiegészítő rendelkezések. A szabályozás részletesen meghatározza a vallási szervezetek létrehozásának és mindennapi működésének feltételeit. Előírja például, hogy a vallási szervezetek alapítását, valamint a vallási helyszíneket hivatalosan regisztrálni kell (7. és 22. cikkely). Kimondja továbbá,

⁶ Kínai Népköztársaság Alkotmányának 36. cikkelye: Salát Gergely (szerk.) 2015. *A kínai alkotmány*. Budapest: Typotex. 179.

hogy nem vallási szervezetek vagy nem vallási helyszínek nem tarthatnak vallási eseményeket (41. cikkely). Ha pedig egy állandó vallási létesítmény – kolostor vagy templom – nagy méretű kültéri vallási szobrot kíván felállítani, az Államtanács vallási ügyekért felelős hivatalának engedélye szükséges, az ilyen szobrok létesítése azonban a templomon kívül tilos (30. cikkely). A klérusnak szintén hivatalosan regisztrálnak kell lennie (36. cikkely).

Kína hivatalosan öt vallást ismer el: 1) buddhizmus (fójiào 佛教), 2) taoizmus (dàojiào 道教), 3) iszlám (yīslánjiào 伊斯兰), 4) katolicizmus (tiānzhǔjiào 天主教), 5) protestantizmus (jīdūjiào 基督教). A hivatalos beszédekben a pártvezetők rendszeresen hangsúlyozzák, hogy e vallási szervezeteknek tanulmányozniuk kell és meg kell valósítaniuk a „két ülőszak szellemiségét” (liǎnghuì jīngshén 两会精神), amely az Országos Népi Gyűlés és a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület éves üléseinek ideológiai irányelveit jelenti. A Vallási Szervezetek 29. Országos Közös Konferenciája, amelyet 2025. március 14-én tartottak, beszámolójában így fogalmaz:

Minden nemzeti vallási szervezetnek alaposan tanulmányoznia és értelmeznie kell Xi Jinping pártfőtitkár fontos beszédeinek szellemiségét, valamint gondolkodását és cselekedeteit valóban össze kell hangolnia a Párt Központi Bizottságának főbb döntéseivel és intézkedéseivel. Fenn kell tartania a párt vallási munkára vonatkozó alapelveit, ragaszkodnia kell a szocialista alapértékek iránymutatásához és a kínai kultúra hatásához, szisztematikusan elő kell mozdítania a vallás sinizálását Kínában, meg kell erősítenie a vallási ügyek legalizálását, és törekednie kell a vallás átfogó és szigorú kormányzásának előmozdítására, ezáltal elősegítve a vallás egészséges átörökítését Kínában.⁷

A hivatalos forrásokból egyértelműen látható, hogy az állam és a Párt közvetlen irányítást gyakorol a vallások felett, általános kötelezettségként előírva valamennyi vallási szervezet számára a központi ideológia tanulmányozását és terjesztését. Rendszeresen hangsúlyozzák a vallások sinizálásának a szükségességét.

A hivatalos politikai narratívából kitekintve, Kínától független források még élesebb és aggasztóbb képet festenek a hívők helyzetéről. Természetesen indokolt figyelembe venni, hogy ezek a publikációk rendszerint normatív és érdekképviselői pozícióból fogalmazzák meg álláspontjukat, ami elemzéseik hangsúlyait és értelmezési kereteit is strukturálhatja. A ChinaAid például 2006 óta ad ki kétnyelvű éves jelentéseket az emberi jogok megsértéséről és a vallásszabadság korlátozásáról Kínában, főként a protestáns házi gyülekezetekre

⁷ A Vallási Szervezetek 29. Országos Közös Konferenciája <https://www.sara.gov.cn/static/content/ywdt/qtyw/2025-03-14/1350044505500319744.html> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

összpontosítva. A legújabb, 2024-es jelentés számos esetet dokumentál, többek között: 1) templomok és imatermek erőszakos lerombolása; 2) gyülekezetek kényszerű bezárása, összejövetelek megtiltása, templomrongálás; 3) lelkészek és gyülekezeti tagok letartóztatása, börtönbüntetése koholt vádak alapján, jogi képviselőikkel való kapcsolattartás akadályozása; 4) összejövetelek rendszeres megzavarása: rendőrségi rajtaütések, idézések, kihallgatások, fenyegetések; 5) a már szabadult egyházi vezetők további üldözése; 6) közigazgatási büntetések, bírságok, fogva tartások; 7) a fogva tartott lelkészek bántalmazása; 8) az egyház külföldi kapcsolataira vonatkozó korlátozások; 9) gyülekezeti alkalmak zavarása; 10) keresztény tartalmak hálózati monitorozása; 11) keresztény jogászok üldözése.⁸

A Kínai Népköztársaság 2024-ben az ENSZ Emberi Jogi Tanácsához benyújtott hivatalos jelentése szerint „Kínában 200 millió vallásos hívő, több mint 380 000 egyházi személy, mintegy 5500 vallási szervezet, 144 000 vallási tevékenységi helyszín és 95 vallási iskola működik.”⁹ Számos újságíró, tudós és keresztény jogvédő szervezet azonban úgy véli, hogy a keresztények tényleges száma meghaladja a hivatalos adatokat, és egyre több hívő vesz részt nem regisztrált, úgynevezett „házi” vagy „föld alatti” gyülekezetekben.¹⁰

A fenti források áttekintése után érdemes röviden megvizsgálni, miként jelennek meg ezek a folyamatok az egyéni vallásgyakorlók értelmezésében. A kutatásban részt vevő egyik interjúalany a vallási élet jelenlegi helyzetét „mélyen elüzletiesedettnek és államilag ellenőrzöttnek” írta le. Megfigyelése szerint bár a buddhizmus és a taoizmus továbbra is léteznek, spirituális tisztaságukat elvesztették az állami szabályozás következtében. Sokan a szerzetesek közül – állítása szerint – az állam által toborzott és fizetett alkalmazottak, akik inkább közéleti szereplők, mint valódi vallásgyakorlók. A saolin templom apátjának korrupciós ügyére hivatkozva azt állította, hogy a valódi vallásgyakorlás ritka és kockázatos a kormányzati felügyelet alatt. Szerinte a legtöbb kínai ember pragmatikus módon viszonyul a valláshoz: a templomlátogatás inkább anyagi vagy lelki megnyugvást szolgál. A tehetősebbek és hivatalnokok gyakran bőkezű adományokat tesznek – nem hitből, hanem lelkiismereti vagy anyagi aggodalmaik enyhítésére.

Egy másik interjúalany negatív tapasztalatairól számolt be a kínai keresztény közösségekben, kiemelve, hogy egyes egyházak a tiszta hit helyett a növekedést és a kontrollt helyezik előtérbe. Elmondása szerint a gyülekezetek az evangelizációt gyakran teljesítményalapú feladatként kezelik – tagjaik számára kvótát írnak elő az új hívők toborzására, és az isteni áldást ehhez a teljesítményhez

⁸ ChinaAid 2024.

⁹ Human Rights Council 2024: 9.

¹⁰ Például Hackett 2023.

kötik. Véleménye szerint ez torzítja a bibliai tanítást, és a hitet munkává degradálja. Úgy véli, Isten a hiteles odaadást értékeli – „mint amikor egy anya gondoskodik gyermekéről” –, nem pedig a számszerűsíthető térítőmunkát. Miután megtagadta az ilyen gyakorlatban való részvételt, figyelmeztették, hogy Isten megvonja áldását, ha nem jár tovább a gyülekezetbe. Csalódottan hagyta el a közösséget, kifejezve szomorúságát, hogy a szeretetre épülő vallást kényszer és kontroll eszközévé lehet torzítani.

A bonyolult, ellentmondásos információkkal¹¹ övezett vallási helyzet közvetlenül összefügg a Magyarországon élő keresztény kínaiak vizsgálatával. Először is fontos megérteni, milyen Kínát hagynak maguk mögött a migránsok. Bár a legtöbb interjúalany Magyarországon tért meg, és vallásszabadságot élvez, a vallást továbbra is intim és érzékeny témaként kezelik. Többen nem mutatták meg arcukat az online interjúk során, mások elutasították az írásos kommunikációt, kizárólag személyesen voltak hajlandók beszélgetni. A legtöbben tagadták, hogy Kínában vallási tevékenységben vettek volna részt, vagy érdeklődtek volna bármilyen vallás iránt, ugyanakkor mindannyian tisztában vannak a kereszténység elnyomásával. Néhányuknak voltak barátai, akik házi gyülekezetekbe jártak, az egyik interjúalany pedig kifejezetten vallási okokból hagyta el Kínát.

Kínai keresztény egyházak és közösségek Magyarországon

A bevezetésben megfogalmazott tendencia a migrációkutatással kapcsolatban, amely szerint a vallási gyakorlatok tárgyalása periférikus terület marad, a magyarországi kínaiakat vizsgáló kutatásokra is érvényes. Figyelemre méltó kivétel Nyíri Pál 2003-ban, a *European Journal of East Asian Studies* folyóiratban megjelent *Moving Targets: Chinese Christian Proselytising among Transnational Migrants from the People's Republic of China* tanulmánya. Nyíri kutatása – részben magyarországi terepmunkán alapulva – a térítés hatását vizsgálta a transzmigránsok identitására. A szerző meglátogatta az akkori kínai keresztény közösségeket, valamint két Jehova Tanúi gyülekezetet is. Résztevéő megfigyelést végzett vallási eseményeken, és interjúkat készített lelkészekkel, misszionáriusokkal és gyülekezeti tagokkal. Az egyházakban folytatott interjúk végül elvezették a brit és amerikai kínai evangélikus missziók központjaiba is.

Jelenleg a Magyarországon élő kínai bevándorlók számos keresztény közösségbe szerveződnek. Bár a legtöbben protestáns felekezethez tartoznak, akad néhány katolikus hívő is, akiknek jelenleg nincs saját közösségük. Terepmun-

¹¹ Salát 2023: 14–15.

kám során csak Budapesten mintegy húsz kínai keresztény csoportról értesültem, de a fővároson kívül is működik néhány közösség. E csoportok feltérképezése azonban módszertani kihívásokat rejt: online jelenlétük minimális – mindössze kettő rendelkezik weboldallal (a Hetednap Adventista Egyházhoz kapcsolódó kínai csoport,¹² valamint a Budapesti Keresztény Evangélikus Misszió¹³). Ráadásul e közösségeknek több mint a fele nincs hivatalosan bejegyezve sem egyházként, sem egyesületként, sem más szervezatként. Külső megkeresésekre ritkán válaszolnak, és ha mégis, azt rendszerint óvatosság vagy bizalmatlanság jellemzi. Saját kutatási tapasztalataim szerint a legcélravezetőbb mód a közösségek elérésére egy kínai ismerős személyes ajánlása.

Az új gyülekezetek megalapítása gyakran külső támogatással történik – például amerikai misszionáriusok segítségével, külföldről meghívott lelkészek részvételével vagy magyarországi egyházi szervezetekhez való kapcsolódás révén. Ugyanakkor a kínai bevándorlók személyes kezdeményezései is kulcsszerepet játszanak a közösségek létrehozásában. Bár tagjaik jellemzően kizárólag kínaiak, a legtöbb gyülekezet nyitott új tagok – akár nem kínaiak – számára is. Igény esetén a tagok biztosítani tudják az angol nyelvű fordítást. Egy lelkész hangsúlyozta, hogy tíz éven belül várhatóan szükségessé válik a kétnyelvű (kínai–magyar) istentiszteletek bevezetése, mivel a harmadik generáció – akiknek szülei már Magyarországon születtek – nem beszélnek folyékonyan kínaiul. A közösségek rendszerint igen nyitott hozzáállást tanúsítanak a keresztelesek iránt: nincsenek külön feltételek, és a legtöbb esetben nem szükséges keresztelekedsre felkészítő foglalkozásokon sem részt venni.

Ezek a közösségek dinamikus, de egyben instabil jellegűek: a lelkészek gyakran cserélődnek, a gyülekezetek feloszlanak, majd az előzőek maradványaiból új csoportok alakulnak. Egy interjúalany a korábbi közösség megszűnését a lelkész vezetési stílusát érintő konfliktusokkal magyarázta:

A szétválás azért történt, mert néhány lekipásztor nem Krisztusban vagy a Szentlélekben gyökerezett igazán, hanem a hitet saját egójuk megerősítésére használták. A híveket alárendeltként kezelték, és személyes kapcsolati hálókat próbáltak kiépíteni. Attól félve, hogy egy tehetségesebb lekipásztor elvonja követőiket, nem engedték, hogy mások prédikáljanak. Mi, a nyáj tagjai, egyszerűen csak hallani akartuk az Igét, de még akkor sem engedélyeztük más prédikátorok szolgálatát, amikor nyilvánvaló volt, hogy valaki alkalmasabb volt a feladatra. (Gyöngyi, 63 éves)

¹² Budapesti Kínai Adventista Egyház <https://lingyinzshisheng.wordpress.com/> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

¹³ Nemzetközi Keresztény Evangélikus Misszió <http://www.emsionline.org/emsiweb/cemi/budapest> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

A teológia különböző értelmezése szintén megosztottsághoz vezethet a közösségekben:

A vita a teológiai nézetkülönbségekben is gyökerezett. Jelenlegi lelkészünk hangsúlyozza, hogy a lelkipásztor is ember, aki felelősséggel tartozik hibáiért. Az előző lelkész viszont azt állította, hogy ő csak Jézus Krisztusnak felelős, így a gyülekezet tehetetlen volt, ha hibázott. Ezt veszélyesnek tartottam. Emellett magánélete sem felelt meg az elvárásainknak. Végül bezárta a templomot, és a közösség három külön gyülekezetre szakadt. (Gyöngyi, 63 éves)

Egy másik interjúalany, Ferenc, a megigazulás és az üdvösség megőrzésével kapcsolatos tanítási vitákat idézte fel:

A keresztény ember nem veszítheti el üdvösségét pusztán azáltal, hogy vétkezik – különben senki sem üdvözülhetne, hiszen mindannyian naponta vétkezünk. Ennek tagadása Isten mindenhatóságát vonja kétségbe. Ha az üdvösség véget érhetne, akkor eleve nem lenne örök, márpedig az Írás világosan kijelenti, hogy „akik hisznek, azok nem vesznek el, hanem örök életet nyernek” (János 3:16). A legfontosabb a Krisztus feltámadásába és dicsőségébe vetett bizalom. Ebből a nézőpontból a keresztényeknek magukat és egymást is tökéletesnek kell látniuk Isten szemében. Ezt alapvető tanításnak tartjuk, de korábbi gyülekezetünk vezetője elutasította, és megtiltotta, hogy erről beszéljünk. Emiatt tizennyolcan elhagytuk az egyházat, és egy új lelkipásztorral, független csoportként kezdtünk hetente találkozni. (Ferenc, 62 éves)

A keresztény kínai közösségek változó összetétele nem csupán a megosztottság, hanem az egyéni elköteleződés rugalmasságának a következménye is. Egyes hívők nem érzik úgy, hogy egyetlen gyülekezethez is véglegesen kötődnének. Például az egyik interjúalany, Nan, már nem tudta pontosan felidézni, mikor csatlakozott aktuális közösségéhez, mivel gyakran váltogatja, hol vesz részt istentiszteleten. Valamelyest beszél magyarul is, így időnként még magyar nyelvű istentiszteleteken is részt vett.

A kereszténység vonzereje a kínai migránsok körében

Általánosságban elmondható, hogy a vonatkozó szakirodalom jelentős része azokra a kínai migránsokra összpontosít, akik külföldön lettek keresztények. Hasonlóképpen, a jelen tanulmányban készült tizenöt mélyinterjúból tíz olyan személlyel készült, akik Magyarországra érkezésük után ismerkedtek meg

a kereszténységgel. Tekintettel a Kínában fennálló politikai rendszerre, valamint a kereszténység nyugati eredetére, felmerülhet a kérdés: hogyan találkoznak a kínai migránsok a kereszténységgel, és milyen körülmények között éreznek elhívást?

Kínán kívül a migránsokat már nem elsősorban a politikai rendszer korlátozza. A legnagyobb akadályt inkább az anyaországban megtapasztalt, az oktatásra és a társadalomra egyaránt hatást gyakorló ateista politikai ideológia jelenti. Az ateista gondolkodás minden szinten elterjedt, és a marxista ideológiában gyökerezik, amely híresen úgy tekintett a vallásra, mint negatív jelenségre. Karl Marx így írta le a vallás lényegét:

A vallási nyomorúság a valóságos nyomorúság kifejezése, s egyszersmind tiltakozás a valóságos nyomorúság ellen. A vallás a szorongatott teremtmény sóhaja, egy szívtelen világ lelke, mint ahogyan szellemtelen állapotok szelleme. A vallás a nép ópiuma.¹⁴

Az európai kontextusokat vizsgáló kutatások azonban kimutatták, hogy vallási hovatartozás nélkülüként új országba érkezni nem feltétlenül hátrány. Épp ellenkezőleg: statisztikai adatok szerint a vallásilag nem elkötelezettek nagyobb valószínűséggel csatlakoznak valamely felekezethez, mint azok, akik már korábban más vallási hagyományhoz tartoztak.¹⁵

Az interjúk során többen hangsúlyozták a kínai emberekre jellemző kulturális vonást, az önmagukra való erős támaszkodást, amely egyszerre akadályozhatja és segítheti elő a vallási megtérést.

Kínában azt tanítják nekünk, hogy legyünk önállóak, ne függjünk senkitől. Emiatt nehéz elfogadni, hogy szükségem van Istenre. De amikor felismered a saját korlátaidat, akkor a hit még erősebbé válik. (Li, 27 éves, férfi)

Mások, mint például Linda, saját hitüket állították szembe ismerőseik nézeteivel:

A barátaim látják, hogy a hitem jó dolog, mégis azt mondják, ők nem hisznek. Ők csak önmagukban hisznek, nem Istenben. Számukra a pénz – a jüan – a hit, mert azt gondolják, hogy az mindent megold. A spirituális hitet feleslegesnek, az anyagit viszont nélkülözhetetlennek tartják. El sem tudják képzelni, hogy Isten ismeri az életük részleteit. Amikor elmagyarázom a tapasztalataimat, ők azt személyes képességnek tulajdonítják, nem Isten hatalmának. (Linda, 38 éves)

¹⁴ Marx–Engels 1957: 378.

¹⁵ Például: Goujon et al. 2007; Skirbekk et al. 2010.

Az ateista ideológia mellett a kollektív történelmi emlékezet is kihívás elé állíthatja a kereszténység befogadását. A 19. századi ópiumháborúk óta a kínai világszemléletben a nyugati hatalmak gyakran az elnyomással társultak, ami sokáig akadályozta a nyugati eredetű vallás terjedését. A kitartó missziós tevékenység azonban fokozatosan átformálta a kereszténység megítélését, így ma már nem elsősorban az imperializmussal azonosítják. A kínai keresztény hívők, lelkipásztorok és gyülekezetek számának növekedése pedig további elfogadási csatornákat nyitott meg. Emellett, mivel a fejlett társadalmak többsége keresztény hagyományokra épül, a kereszténység a migránsok számára gyakran vonzó, modern vallásként jelenik meg.¹⁶

Történetileg a konfuciánus tanítások a földi életre irányították a figyelmet a metafizikai kérdések helyett: „Aki még az életet sem ismeri, hogyan ismerhetné meg a halált?”¹⁷ Első pillantásra ez ellentmondani látszik a kereszténység transzcendens orientációjának, ugyanakkor az olyan központi erények, mint a *ren* (emberség) vagy a *yi* (igazságosság), bizonyos értelmezési keretben párhuzamba állíthatók a keresztény etika felebaráti szeretetre és igazságosságra vonatkozó tanításaival. Pakisztánban végzett terepkutatások kimutatták, hogy a kínai migránsok ott inkább a kereszténységet választották az iszlámmal szemben, mivel az utóbbi egyes gyakorlatait (például a többnejűséget) összeegyeztethetetlennek tartották a kínai értékekkel. Így kisebbségként is egy másik kisebbségi vallást választottak befogadó országukban.¹⁸ A protestantizmus dominanciája tehát magyarázható egyrészt a történelmi missziós hatásokkal, másrészt azzal, hogy az alapvető értékek összhangban állnak a konfuciánus etikával. Az evangélikus kereszténység, amely a szerénységet és a családi életet hangsúlyozza, a kínai hívők szemében közelebb áll a saját hagyományaikhoz, mint a katolicizmus hierarchikus szerkezete és rituális pompája. Fontos továbbá, hogy sok kínai a konfucianizmust nem vallásnak, hanem filozófiának, még inkább értékrendnek, világképnek tekinti, ami eloszlatja az esetleges doktrinális ellentéteket a két rendszer között.¹⁹

A hagyományos kínai kultúra valójában nemhogy gátolná, hanem gyakran elősegítheti a kereszténység befogadását. A szinkretizmus régóta meghatározó jellemzője a kínai civilizációnak, ahol a helyi vallások és iskolák különböző forrásokból merítenek.²⁰ Ez a keveredő szemlélet a migránsok körében is tovább él, ahogy Lin is megjegyzi: a Pakisztánban élő keresztény kínaiak a keresztény

¹⁶ Yang 1998: 251.

¹⁷ Beszélgetések és mondások XI/11.

¹⁸ Lin 2017: 140–141.

¹⁹ Yang 1998: 252–253.

²⁰ Woo 2010: 156.

szokások mellett megtartották a hagyományos elemeket is (például temetési szertartások).²¹

Saját terepmunkám során az egyik résztvevő arról mesélt, hogy korábban buddhista volt – még Kínából való távozásakor is –, ám Magyarországon végül a kereszténységet választotta. Úgy érezte, a kereszténységben beteljesedtek azok az értékek, amelyeket korábban a buddhizmusban keresett:

A buddhizmus arra tanít, hogy légy jó, és ne tégy rosszat. De a gyakorlatban a jóságot mindig beárnyékolják az önző szándékok. Az emberek jutalmat várnak a jó cselekedetekért, és ha nem kapják meg azt, elkeserednek. Csak Isten szeretete feltétel nélküli, ez inspirál bennünket, hogy őszintén, belülről szeressünk. Az emberi szeretet mindig vár valamit cserébe. Ez az átmenet a buddhizmusból a kereszténységbe megváltoztatta az életszemléletemet. Már nem hasonlítom magam másokhoz, és nem hajszolom az anyagi dolgokat. Ha a szívünkben öröm van, minden szép. Ez az öröm pedig Istentől jön. (Ma, 67 éves, nő)

Néhány interjúalany a kulturális forradalmat is a kínai nép vallásos lelkületének bizonyítékeként értelmezte. Véleményük szerint Mao Zedong személyi kultusza a vallási fanatizmus egyik formája volt.

Az emberek úgy imádták Maót, mint egy istent. Mindenhol ott volt a portréja, az ő szavait idézték, sőt himnuszokat énekeltek róla. Ez olyan volt, mint egy vallás – csak nem így nevezték. [...] Mélyen legbelül minden embernek szüksége van útmutatásra, reményre és erőre. A kulturális forradalom idején Mao kultusza ezt a szükségletet ébresztette fel az emberekben. Ez egyfajta imádat lett, egy nemzeti örület, ami végül katasztrófához vezetett. Számomra ez azt bizonyítja, hogy mindenkinek szüksége van hitre – csak meg kell találni a megfelelőt. (Gábor, 65 éves)

Maga Mao is elismerte, hogy nehéz kiirtani a kínai nép vallásos ösztöneit. Ahogy Edgar Snow feljegyezte: „Nehéz volt az embereket rávenni arra, hogy felülkerekedjenek az uralkodók imádatának háromezer éves hagyományán.”²² Lu szerint, amikor a kulturális forradalom idején eltörölték a hagyományos isteneket, az emberek új kultuszokat teremtettek – ezúttal politikai vezetőik köré.²³

A mai magyarországi kínai keresztény vezetők számára azonban a legnagyobb kihívást továbbra is az evangelizáció jelenti. Két megkérdezett lelkész kifejezetten az igehirdetés és a térítés nehézségét nevezte meg szolgálatuk leg-

²¹ Lin 2017: 141.

²² Snow 1971: 46.

²³ Lu 2004: 125.

nehezebb részének. A kínai Hetednapi Adventista Egyház egyik vezetője szerint a térítés a korábbi években még nehezebb volt. Az 1990-es években a misszionáriusok a helyi piacokon hirdették az igét, szórólapokat osztottak, ételt kínáltak, és esti összejöveteleket szerveztek, amikor az árusok befejezték munkájukat:

Akkoriban hetente egyszer kimentünk a piacra, szórólapokat osztottunk és beszélgettünk az emberekkel. A kínai gyülekezetek mindig este gyűltek össze, mert nappal mindenki dolgozott. A templomban vacsorát is adtunk, hogy az emberek a standjaiktól egyenesen oda jöhessenek, egyenek, majd hazamenjenek pihenni. (Ferenc, 62 éves)

Ma az adventista vezetők más megközelítést hangsúlyoznak: a nyílt térítés helyett hatékonyabbnak tartják, ha a kínai migránsok barátaikat, ismerőseiket hívják meg informálisan a közösségi alkalmaikra. Ahogy F. presbiter fogalmazott:

Fontos, hogy először a közösség által kínált segítséget és szolgáltatásokat emeljük ki – például az ingyenes magyarnyelv-órákat vagy a közös étkezéseket. Természetesen meg lehet említeni az istentiszteletet is. A bibliai tanításokat érdemes olyan egyetemes értékekkel kezdeni, amelyek más hagyományokban – például a taoizmusban vagy a buddhizmusban – is jelen vannak, hiszen ezek a kínai bevándorlók számára már ismerősek. (F. presbiter)

Egy másik lelkész a segítőszolgálat fontosságát hangsúlyozta, mint az evangelizáció első lépését:

Beszélek magyarul, ezért ingyen fordítok az újonnan érkezőknek. Amikor segítségre van szükségük valamiben, amit nem tudnak elintézni, hozzám fordulnak, és én segítek nekik. Fokozatosan otthonosabban érzik magukat, és eljönnek az istentiszteletre is. A gyakorlati segítség, a fordítás, a problémamegoldás megnyitja az utat az evangélium felé. Gyülekezetünk heti közös étkezéseket szervez, ahol melegség és közösség vár mindenkit. Eleinte néhány bevándorló úgy gondolja, hogy a kereszténység „nyugati Isten”, távol az ő kultúrájuktól. De ahogy időt töltenek velünk, egyre mélyebben megértik. Van, aki néhány hónap alatt felfogja az üzenetet, másnak évekbe telik. Végül minden a szíven múlik. Aki valóban keres, az gyorsan tanul. Aki nem, az talán csak az ételért és a társaságért jön, de sosem jut tovább. Mégis, sok újonnan érkező őszintén szomjazik Istenre és az igazságra, és nagy lelkesedéssel tanul. (X. lelkész)

Személyes tanúságtételek

A tanulmány első fele reflektált a vallások helyzetére a jelenkori Kínában, bemutatta a magyarországi kínai keresztény egyházak és közösségek dinamikus szerveződését, valamint a vonatkozó szakirodalom mentén számba vette a kereszténység terjedésének potenciális akadályait, ezzel megteremtette a mélyinterjúk értelmezéséhez szükséges politikai, társadalmi, kulturális és történelmi kontextust. A tizenöt interjúalany profiljának áttekintése rávilágít az egyéni esetek és élettörténetek jelentőségére, amint azt a szakirodalom is hangsúlyozza.²⁴ Ugyanakkor bizonyos mintázatok is kirajzolódnak, amelyek összevethetők más országokban végzett releváns kutatásokkal.

Vallási elköteleződés: stratégiák és hívek

Az interjúalanyok többsége (hét fő) Magyarországon keresztelkedett meg. A vizsgálat idején egy személy még a keresztségre való felkészülés szakaszában volt, katekumenátusi órákon vett részt, míg kettőt még nem kereszteltek meg. A 2022-es magyar népszámlálás szerint 4,2 millió ember vallotta magát valamely vallási közösség tagjának, 69%-uk katolikusként, 23%-uk protestánsként azonosította magát.²⁵ Ez felveti annak lehetőségét, hogy a kínai bevándorlók vallási megtérése a kulturális integráció folyamatával is összefügghet, amint azt kanadai kutatások is kimutatták.²⁶ A beszélgetések tapasztalata azonban az, hogy a résztvevők rendkívül korlátozott ismeretekkel rendelkeznek a magyarok vallási életéről: többen elismerték, hogy soha nem jártak magyar templomban. Ráadásul a magyar többséggel ellentétben a Magyarországon élő kínai bevándorlók kevés kivételtől eltekintve amerikai stílusú neoprotestáns, evangéliumi felekezetekhez tartoznak. Terepmunkám során mindössze egy kínai katolikus hívővel találkoztam, aki korábban évekig protestáns gyülekezetbe járt, majd néhány ismerőseivel együtt kivált onnan, és ma vezető nélkül, önállóan találkozni.

Ez az interjúalany elmondta, hogy Kínában egy dokumentumfilmben látott gyönyörű katolikus templom keltette fel először érdeklődését a kereszténység iránt. Később, egy németországi utazás során, egy kedves kínai keresztény házaspárral találkozott az egyik templomban, akik megőrizték az ott felejtett táskáját. Ez a tapasztalat mély benyomást tett rá, és Kínába visszatérve is emlékezett a kedvességükre. Később véletlenül újra találkozott velük, és alkal-

²⁴ Például: Lu et al. 2011.

²⁵ KSH, Census 2022.

²⁶ Skirbekk et al. 2012: 173–183.

manként ellátogatott gyülekezetükbe, bár a kapcsolat nem maradt tartós. 51 évesen érkezett Magyarországra, eredetileg csak egyhetes látogatásra, mielőtt kivándorolt volna. Nem ismert senkit, nem kapott tanácsot más kínaiaktól, és véletlenszerűen bérelt ki egy lakást a belvárosban, amely – a véletlen folytán – a nyolcadik kerület szívében, egy lepusztult környéken volt. Élményeit így írta le:

Nem tudtam megenni sem a kenyeret, sem a levest; majdnem éhen haltam. Nem volt étel a lakásban, nem értettem a nyelvet, nem tudtam, hol lehet élelmet venni – elviselhetetlen volt, elviselhetetlen. [...] Beírtam a Google-ba, hogy „templom”. Szerintem sok kínai nem pusztán spirituális szándékkal keres templomot. Én például leginkább éhes voltam, kínai ételt akartam enni, ezért kerestem egy templomot, mert ott lehetett ételt kapni. Találtam egy címet, telefonszámot, még egy weboldalt is. Felhívtam őket, és egy protestáns lelkész vette fel. Megadta a címet, elmentem. Kínai emberek voltak ott, és nagyon szívélyesen fogadtak. Sokat segítettek, sok információt adtak. [...] Valóban vendégszeretőek voltak. A kínai templomok mindig segítik a bajba jutott kínaiakat. Később, amikor más nehézségekkel is szembesültem, a kínai közösség mindig mellettem állt. (Wang, 58 éves, nő)

Wang számára a keresztény közösséghez tartozás kezdetben egyfajta beilleszkedési stratégiaként szolgált.²⁷ Egy adventista misszióhoz tartozó presbiter megerősítette, hogy az újonnan érkezők gyakran a közösség szociális előnyei – kapcsolatépítés, ingyenes nyelvórák, közös étkezések – révén ismerkednek meg a kereszténységgel. A közösség „világi szolgáltatást nyújtó”, gyakorlati hasznot jelentő eseményei gyakran több embert vonzanak, mint az istentiszteletek.

Mások azonban kritikusan viszonyultak az ilyen utilitarista megfontolásokhoz:

Mindenki más okból jár templomba. Van, aki őszintén keresi Isten igéjét, mások inkább a közösséget. Nem figyelnek különösebben az igehirdetésre, csak jól érzik magukat. Megint másoknak előítéleteik vannak a lelkészekkel szemben. Szívesen jönnek, de a céljaik és szándékaik különbözőek. (Gyöngyi, 63 éves)

Több válaszadó panaszkodott az üzleti célú motivációk miatt:

Voltam más kínai templomokban is, de nem volt jó benyomásom. Kínában és Magyarországon is sokan különböző okokból járnak templomba. Néhányan persze hitből, de sokan inkább gyakorlati okokból: üzleti kapcsolatokat keresnek,

²⁷ Skirbekk et al. 2012: 173–183.

hasznot remélnék. Ez is a jelenség része. De ebben a templomban ez más. Itt ritkán esik szó pénzről vagy üzletről. Az emberek lelki kérdésekben támogatják egymást, megosztják tapasztalataikat. Bár sokuknak vannak problémáik, örömet és békét sugároznak. (Gábor, 65 éves)

A kapcsolati háló építése azonban többnyire a kínai diaszpórán belül marad, és nem terjed ki a magyar lakosságra. A nyelvi akadályok – a legtöbb kínai bevándorló nem beszél magyarul – jelentős gátat jelentenek. Terepmunkám során azonban olyan személyekkel is találkoztam, akik bár beszélnek magyarul, mégis a kínai közösséget részesítik előnyben.

Wang esetében a közösségi kapcsolatok fontos alapot nyújtottak, de önmagukban nem bizonyultak volna elegendő megtartó erőnek. Amikor személyes nehézségekkel küzdött, ismeretlen kínaiak gondoskodását és szeretetét tapasztalta meg, és ez fokozatosan hitbeli elmélyüléshez vezetett:

Akkoriban két-három templomból is jöttek hozzánk emberek, mert ilyenek a kínaiak: csoportban élnek, Magyarországon különleges csoportot alkotnak. Bár nem ugyanahhoz a templomhoz tartoznak, a templomon kívül is tartják a kapcsolatot – üzlet, család, munka vagy szomszédság révén. Mindenki ismer valakit, az információ gyorsan terjed. Bár nem ugyanahhoz a közösséghez tartoznak, mindannyian Isten szeretetét keresik – és ez összeköti őket. [...] A balesetem után, amikor még járni is nehéz volt, a gyülekezeti tagok segítettek. Ugyanakkor a hit útján is vezettek. Akkor megértettem, hogy templomba kell járnom – részben azért, amit a közösségtől kaptam, részben azért, amit Istentől. (Wang, 58 éves, nő)

Idővel Wang nem protestáns, hanem katolikus közösségben tapasztalta meg Isten valódi jelenlétét, ahová egy katolikus kollégája bátorítására látogatott el. Már korábban is lenyűgözték a katolikus templomok, és őszinte vonzalmat érzett a katolicizmus iránt. Véleménye szerint a kínai protestáns közösségek kevésbé szervezettek, mint például a magyar református egyház, és ez nem adott számára elég biztos alapot a hitben. Így végül eltávolodott a protestáns közösségtől, ahol korábban még gyerekeknek is tartott bibliaórát. Távolodását a kínai közösségek szervezeti kritikájaként is értelmezhetjük:

A protestánsok kibérelnek vagy megvesznek egy házat, és az már templomnak számít. Összegyűlnek, tartanak valamilyen alkalmat, és máris egyház. De a katolikusoknak saját templomuk van, hivatalos egyházuk. [...] A katolikus keresztség nagyon szigorú. Van egy felkészülési időszak, amelyben megvizsgálják, valóban hiszel-e, mit tudsz, és mit nem értesz, érted-e a hét szentséget. A katolikusoknál

ezek nagyon kidolgozott dolgok. A protestánsoknál nem így van. Ott bibliaórák vannak, és valamely ünnepen egyszerre keresztelnek meg egy csoportot. De a katolikusoknál feltételek vannak. (Wang, 58 éves, nő)

Jelenleg egy három-öt fős kínai katolikus csoporthoz tartozik, akik rendszeresen találkoznak közös bibliaolvasásra. Mivel azonban Magyarországon nincs kínai katolikus pap, aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy egyházi vezetés nélkül félreérthetik az írásokat. Időnként egy osztrák kínai pap segítette a közösséget, aki azóta visszatért Kínába.²⁸ Wang 2025-ben, Budapesten online felkészítés után keresztelkedett meg.

A vallás családi kontextusa

Az interjúk visszatérő motívuma volt a vallás családon belüli továbbadásának fontossága, különösen a gyermekek felé. Négyen felnőttként, Magyarországon keresztelkedtek meg, de természetesnek tartották, hogy gyermekeik a kezdetektől keresztény nevelést kapjanak. Két család tudatosan egyházi iskolába íratta gyermekét, kiemelve az intézmények erkölcsi és spirituális irányítását. Egyikük gyermeke a Budapesti Nemzetközi Keresztény Iskolába jár, amelyet így jellemzett:

Sokan ajánlották, mert hitre épülő iskola, a tanárok hihetetlenül kedvesek, és mindenki hívő. [...] Az arcukon derű, türelem és szeretet látszik. Ezért nyugodtabbak vagyunk, ha ilyen iskolába jár a gyermekünk. [Tehát fontos, hogy a hitedet a gyermekednek is átadd?] Igen, nagyon fontos. Másfajta türelme és öröme van, mint sok más gyermeknek. Látszik rajta, hogy másként viszonyul a tanáraihoz és osztálytársaihoz. (Linda, 38 éves)

Az egyházi iskola gyermekekre gyakorolt jelentős befolyását más interjúalanyok is megemlítették, egyikük gyermeke például éppen érettségire készül, és teológiai tanulmányokat fontolgat. Egy másik interjúban a résztvevő arról számolt be, hogy testvérével együtt angol nyelvű keresztény iskolába járt Budapesten, ahol megismerkedtek a vallással. Szüleik bár nem voltak vallásosak, nem akadályozták őket a templomlátogatásban. Mindketten megkeresztelkedtek, és ma is aktív közösségi tagok.

A kiterjedtebb család is meghatározónak bizonyult több esetben:

²⁸ <https://jozsefvarosujsg.hu/megtalaltuk-magyarorszag-egyetlen-kinai-katolikus-gyulekezetet/> (utolsó letöltés: 2025. 10. 31.)

Azért jöttem ebbe a kínai templomba, mert vannak itt rokonaim – például a nővérem gyermekei. [...] A nővérem menyje volt az első, aki megtért, aztán a férje is, miután megismerkedtek. Amikor ideköltöztek, előbb a gyermekeik csatlakoztak a templomhoz, majd a nővérem és a sógorom is. Nagy változást láttam rajtuk: a nővérem fia korábban lázadó volt, rossz társaságba keveredett. De amióta templomba jár, teljesen megváltozott. A nővérem is sokkal türelmesebb és nyugodtabb lett. Úgy éreztem, ez a változás csodálatos, ezért én is elmentem. Ott rögtön azt éreztem, hogy ez a templom az, amit kerestem. (Gábor, 65 éves)

Három interjúalany házastársa hatására tért meg. Egyikük, Linda, így mesélte el megtérését:

2014-ben történt. A férjem miatt tértem meg, ő keresztény. Ő már hívő volt, én azonban akkoriban még nem. Ő és az anyóson elvittek egy különleges összejövetelre – olyasféle nagygyűlésre, amilyenén ön is járt legutóbb. Később elmentem az X templomba. Akkoriban még nem voltam hívő, de elvittek arra a találkozóra, ahol a Bibliáról beszéltek. Akkor még nem hittem. De három nap elteltével úgy éreztem, a dicsőreteik gyönyörűek és kellemesek voltak. Azt mondták, ha hiszek Benne és beszélek Hozzá, válaszolni fog. Kissé kényelmetlenül éreztem magam, de megpróbáltam utánózni őket: tanultam imádkozni és más dolgokat is. Aztán úgy tűnt, Isten meghallgatta a kérésemet, és válaszolt. 2014. október 6-án, a nagygyűlésen elmondtam az ébredés imáját, és kijelentettem, hogy hiszek az Úrban. Így történt, hogy hívő lettem. Hogy miért tartom fenn ezt a kapcsolatot Istennel immár több mint tíz éve? Mert Isten rengeteg segítséget nyújtott az életemben, a munkámban is. Ha hiszel az Úrban, és csodálatos kapcsolatod van Vele, segíteni fog: megáldja a munkádat, a családot és mindent, ami körülötted van. Ez az én tapasztalatom. (Linda, 38 éves)

Egy másik résztvevő, Fanni, negyvenéves korában találkozott először a keresztény tanítással, amikor férje egy kis közösség által szervezett esti tanfolyamokra kezdett járni. Esténként hazatérve elmesélte, mit hallott, és ezek az elbeszélések olyan mély hatást gyakoroltak Fannira, hogy ma is aktív tagja egy kínai gyülekezetnek.

Egy további interjúalany kezdetben csupán azért vett részt istentiszteleteken, hogy elkísérje a feleségét. Ám minél többet hallott, annál vonzóbbá vált számára a kereszténység. Tan, aki már hetvenes évei elején jár, körülbelül öt-hat éve látogat közösségi alkalmakat. Felesége már megkeresztelkedett, ő maga azonban még nem. Megjegyezte, hogy szeretne egyszer Izraelben megkeresztelkedni, ha lesz rá lehetősége elutazni oda.

Vannak olyan kínai bevándorlók is, akik nem külföldön tértek meg, hanem már Kínában is keresztények voltak, noha erről a csoportról mindeddig kevés kutatás látott napvilágot. Cao például a Párizsban élő wenzhou-i protestáns kínaiakat vizsgálta, akik vallási életüket Kínából hozták magukkal. Saját, kisebb mintámon belül öt olyan kínai hívőt is meginterjúvoltam, akik már Magyarországra érkezésük előtt keresztények voltak. Ők jelentős hatást gyakoroltak családtagjaikra, és aktívan terjesztették az evangéliumot otthoni környezetükben.²⁹

Egy ilyen eset Gyöngyié, aki már iskoláskorában érdeklődött a hit iránt, gyakran kérdezve tanárait vallási témákról. Édesanyja halálát követően, negyvenkét éves korában keresztelkedett meg. Ezt követően aktív szervezője lett a helyi közösségi életnek, sőt saját otthonában házi gyülekezetet is alapított. A vallásszabadság iránti vágya végül az emigráció egyik fő motivációjává vált. Negyvenhat évesen hátrahagyta családját, jól fizető állását, befektetéseit és kényelmes életkörülményeit, hogy Magyarországra költözzön, ahol már érkezése másnapján részt vett egy istentiszteleten. Immár tizennyolc éve ugyanannál a cégnél dolgozik, és két éve magyar állampolgárságot is szerzett.

Egy másik interjúalany, Ramóna, szintén Kínában, Qingdao-ban lett keresztény. Bár családja nem volt vallásos, személyes vonzódást érzett a hit iránt. Házasságra készülve vőlegényével együtt úgy döntöttek, hogy megkeresztelkednek, és templomban tartják esküvőjüket. Ugyanakkor elismerte, hogy önállóan sosem mert volna belépni templomba vagy lelkészt keresni:

Egy nap elmentünk egy protestáns templomhoz, és az ajtónál hallgattuk az éneklést. Sok gyönyörű himnuszt hallottunk. Az énekek erőteljesek voltak, a templom tágas, és azon tűnődtem, hogyan léphetnék be ide, hogy itt tartsuk az esküvőnket, hiszen senkit sem ismertünk. Másnap üzleti útra indultam. Egy asszony ült mellettem, és nagyszerűen elbeszélgettünk. Útközben figyeltem rá, gyümölcsöt és más dolgokat vettem neki. Azt mondta, szeretne a barátom lenni. Végül elárulta, hogy harminc éve keresztény. Mondtam neki, hogy én is hinni szeretnék, mert láttam rajta, hogy az élete tele van erővel és örömmel, annak ellenére, hogy szenvedéseken ment keresztül, és egyedül élt. Az élete inspirált engem. Aztán megemlítette, hogy őt is ugyanabban a templomban keresztelték meg, és bemutatott a lelkésznek. Végül ott tartottuk az esküvőnket. (Ramóna, 47 éves)

Később saját otthonában is aktívan hirdette az evangéliumot:

²⁹ Cao 2013: 85–101.

Amikor Kínában voltam, sok anyukának prédikáltam a környékünkön. Minden este jöttek hozzánk emberek, és a hitről beszéltem nekik. Bár akkoriban nagyon fáradt voltam, és csak felületes ismereteim voltak, mégis azt mondtam nekik: mert szeretlek benneteket, és a barátaim vagytok, azt remélem, hogy mind együtt leszünk majd a mennyországban. Csak ez a hit, csak Jézus Krisztus vezethet el oda. És néhányan közülük valóban hinni kezdtek. (Ramóna, 47 éves)

Azok az interjúalanyok, akik Magyarországon tértek meg, eltérően viszonyultak az evangelizáció kérdéséhez. Néhányan arról számoltak be, hogy elsősorban keresztény barátaik körében beszélnek szabadon hitükről, míg mások inkább a családi kereteken belül tartják vallási életüket.

Demográfiai és kulturális jellemzők

Korábbi kutatások gyakran fordított arányosságot mutattak ki az iskolázottság és a vallásosság között.³⁰ Ezzel szemben az itt bemutatott vizsgálat tizenöt interjúalanya közül tizenhárom egyetemi diplomával rendelkezett. A minta összetétele részben a kutatás feltáró, kezdeti szakaszára és az ebből fakadó korlátozott mintavételre vezethető vissza. Ennek megfelelően a tanulmány nem kíván statisztikai összefüggést megállapítani a kereszténység és az iskolai végzettség között. Ugyanakkor a diplomás interjúalanyok magas aránya lehetőséget teremtett annak vizsgálatára, miként artikulálódik a keresztény identitás egy magasan iskolázott, transznacionális közegben. Hasonlóképpen, míg a megtérések más kutatásokban gyakran a korai felnőttkorhoz köthetők,³¹ a vizsgálat alanyai ettől is eltértek: az átlagos keresztelkedési életkor harmincnyolc év volt.

Más bevándorló csoportokkal – például vietnámi keresztényekkel – való korábbi összevetés azt is jelzi, hogy a vallás a migráció bizonytalanságai közepette támaszt és biztonságot nyújthat.³² A migránsok gyakran nehezen férnek hozzá a pszichológiai vagy mentálhigiénés szolgáltatásokhoz külföldön – ez azonban valószínűleg Kínában is igaz lenne, ahol a pszichológiai tanácsadás még nem terjedt el széles körben. Ahogyan egyik interjúalanyom fogalmazott:

Kínában az emberek nem beszélnek a halálról. Ha azt mondd, hogy haláloed után a mennybe mész, az emberek mérgesek lesznek. Pedig hát mindannyian meghalunk, nem igaz? Ezért akartam elmondani a jó és kedves embereknek, milyen a mennybe jutni Jézus megismerése után. [...] Sok bevándorló itt sem

³⁰ Például: Glaeser–Sacerdote 2008; Philipov–Berghammer 2007.

³¹ Skirbekk et al. 2012: 173–183.

³² *Uo.*

tud alkalmazkodni. Nincsenek barátai, nőnek a családi viták, van, aki a válást is fontolgatja. De amikor rátalálnak a templomra, a házasságról és a megbékélésről hallanak tanításokat, hinni kezdenek az Úrban. [...] Korábban a saját gondolataink szerint éltünk. De miután megismertük Istent, megtanultunk bízni a Bibliában, amely olyan, mint egy használati útmutató az élethez. [...] Még az első reggeli lélegzetet is hálával veheted, mert Isten adja. Ez a hála teljesen megváltoztatja az ember szemléletét. (Ramóna, 47 éves)

A vallás az interjúk tanúsága szerint gyakran támaszt jelentett – nem mindig közvetlenül a migrációval kapcsolatban, hanem inkább személyes krízisek, például szülő halála, házastárs elvesztése vagy válás idején. Egyik alanyom például így kapcsolta össze megtérését a házasság kérdésével:

Harmincas éveim elején, házasságra készülve azon gondolkodtam, mi az élet értelme. Sok pár körülöttünk már elvált, ezért valami mélyebbet, maradandóbbat kerestem. Különböző vallásokat is megismertem, köztük a buddhizmust, de úgy éreztem, az nem illik a házassághoz. Végül a vőlegényemmel a kereszténységet és a katolicizmust választottuk. Qingdao-ban sok gyönyörű templom áll még a német gyarmati korszakból, és építészhallgatóként elbűvöltek ezek az épületek. (Ramóna, 47 éves)

Smith a migráció pszichológiai kihívásait – a felelősségérzetet, a magányt, a szülőktől való elszakadás miatti bűntudatot, a közösség- és identitáskeresést, a múlt iránti nosztalgiaát és az ismerős környezet elvesztését – teológiai tapasztalatként értelmezi, párhuzamot vonva Ábrahám elhívásával, az izraeliták Mózesrel való vándorlásával és Jeremiás próféta küldetésével.³³ A fent bemutatott sokféle vallási élmény mellett ezért fontos hangsúlyozni a migráció mint mély filozófiai folyamat lehetséges szerepét is, amely alapvető kérdések – az én és a társadalom viszonyának – újragondolására ösztönözhet.

A hit a Bibliából ered, amely így szól: „Senki sem jöhet én hozzám, hanemha az Atya vonja azt, aki elküldött engem” (János 6:44). Nem tudom pontosan megmagyarázni, miért csatlakoztam ehhez a templomhoz. Akkoriban azon tűnődtem: Miért vagyunk a világon? Honnan jövünk, hová tartunk? Száz év múlva mi az élet értelme? Számomra a hit adta meg a választ: azért vagyunk itt, hogy dicsőítsük Istent, higgyünk Benne, és Rá támaszkodjunk. Egy napon örök életünk lesz, mert a test csupán mulandó. Ez a folyamat. Ez az a válasz, amelyet a hitem által találtam meg. (Ma, 67 éves, nő)

³³ Smith 1978: 1175.

Konklúzió

A tanulmány a magyarországi kínai keresztény közösségek életébe nyújtott betekintést, a migráció és a vallás lokális és globális összefüggéseiben elhelyezve őket. Az elemzés a kínai vallási helyzet bemutatásával jelezte annak hosszú távú hatásait a kínai diaszpóra közösségeire. Korábbi kutatásokra építve feltárta a kereszténység terjedésének lehetséges akadályait a kínai népesség körében, többek között röviden reflektálva a kulturális forradalom örökségére és az arra jellemző vallási fanatizmusra, amelynek részletesebb feltárása új szempontnak számíthat a szakirodalomban.

A terepmunka és három gyülekezeti vezetővel készített interjúk alapján kiderült, hogy a magyarországi kínai keresztény közösségek dinamikusak, szervezetileg gyakran rugalmasak, és mind külső – például nemzetközi missziós hálózatok –, mind belső tényezők – teológiai viták és pragmatikus megfontolások – alakítják őket.

A kisszámú mintavétel ellenére, a tizenöt félig strukturált mélyinterjú eredményei több sajátos mintázatra is rámutattak: a megtérés gyakran későbbi életkorban és magasan képzett személyek körében történik; a kereszténység kettős szerepet tölt be – társadalmi hálózatként és egzisztenciális támaszként – mind személyes krízisek, mind a migráció kihívásai idején; továbbá a vallási gyakorlat kiterjed a házastársakra, gyermekekre és tágabb családtagokra is. A személyes tanúságtételek fontos megállapítása, hogy a kínai bevándorlók vallássosságát összetett folyamatként kell értelmezni, amelyet történeti, kulturális és politikai örökségek, valamint a migráció megélt tapasztalatai egyaránt formálnak. Ugyanakkor a kutatás feltáró jellegéből és korlátozott mintanagyságából fakadóan az eredmények nem tekinthetők reprezentatívnak, és nem alapoznak meg statisztikai érvényű következtetéseket. A bemutatott mintázatok inkább hipotézisértékű megállapításokként értelmezhetők, amelyek további, szélesebb körű empirikus vizsgálatot igényelnek.

Felhasznált irodalom

Elsődleges források

ChinaAid 2024. *Annual Report 2024. Government Persecution of Christian Churches and Christians in China*. February 1, 2025 <https://chinaaid.org/annual-persecution-reports/> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

Christian Evangelical Mission Church in Budapest, Hungary <http://www.emsionline.org/emsi-web/cemi/budapest> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

- Human Rights Council*. Working Group on the Universal Periodic Review, Forty-fifth session, 22 January–2 February 2024. National report submitted in accordance with Human Rights Council resolutions 5/1 and 16/21** China. <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/cn-index> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- Konfuciusz. *Beszélgetések és mondások*. Ford., bev., jegyz.: Tőkei Ferenc. Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár. <https://tereбess.hu/keletkultinfo/konfuc1.html> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- Marx, Karl – Engels, Friedrich 1957. *Karl Marx és Friedrich Engels Művei. I. kötet. 1839–1844*. Budapest: Kossuth Könyvkiadó.
- Népszámlálás 2022 – A vallásos népesség aránya és megoszlása (Census 2022 – Proportion and distribution of the religious population) <https://www.ksh.hu/nepszamlalasok> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- Salát Gergely (szerk.) 2015. *A kínai alkotmány*. Budapest: Typotex.
- Seventh-day Adventist Church <https://lingyinzhisheng.wordpress.com/> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- Snow, Edgar 1971. „A Conversation With Mao Zedong.” *Life Magazine* April 30, 1971: 46–48.
- The National Joint Conference of Religious Organizations held its 29th meeting [Quánguó xing zōngjiào tuántǐ liánxí huìyì zhàokāi dì èrshíjiǔ cì huìyì 全国性宗教团体联席会议召开第二十九次会议] March 14, 2025 <https://www.sara.gov.cn/static/content/ywdt/qtyw/2025-03-14/1350044505500319744.html> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- Vallási ügyekről szóló rendelet*. Regulations on Religious Affairs in the State Council Order No. 426Z [Zhōnghuá rénmin gònghégúo guówùyüàn lìng. Dì 686 hào 中华人民共和国国务院令. 第686号] https://www.gov.cn/gongbao/content/2017/content_5225861.htm (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- „We celebrate mass in Chinese, we sing in Chinese” [„Kínaiul misézünk, kínaiul éneklünk”] <https://jozsefvarosujsg.hu/megtalaltuk-magyarorszag-egyetlen-kina-i-katolikus-gyulekezetet/> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

Felhasznált másodlagos szakirodalom

- Cao, Nanlai 2013. „Renegotiating Locality and Morality in a Chinese Religious Diaspora: Wenzhou Christian Merchants in Paris, France.” *The Asia Pacific Journal of Anthropology* 14.1: 85–101. <https://doi.org/10.1080/14442213.2012.739198>
- Carling, Jørgen 2012. „Collecting, analysing and presenting migration histories.” In: Vargas-Silva, Carlos (ed.) *Handbook of Research Methods in Migration*. UK: University of Oxford, 137–163. <https://doi.org/10.4337/9781781005231.00014>
- Chen, Carolyn 2006. „From Filial Piety to Religious Piety: Evangelical Christianity Reconstructing Taiwanese Immigrant Families in the United States.” *The International Migration Review* 40.3: 573–602. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2006.00032.x>
- Glaeser, Edward L., – Sacerdote, Bruce I. 2008. „Education and religion.” *Journal of Human Capital* 2.2: 188–215. <https://doi.org/10.1086/590413>
- Goujon, Anne – Vegard Skirbekk – Katrin Fliegenschnee 2007. „New times, old beliefs: Investigating the future of religions in Austria and Switzerland.” *Joint Eurostat/UNECE Conference Proceedings on Demographic Projections*: 355–370.
- Hackett, Conrad 2023. „China’s Christian population appears to have stopped growing after rising rapidly in the 1980s and ’90s.” *Pew Research Center* <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/12/12/chinas-christian-population-appears-to-have-stopped-growing-after-rising-rapidly-in-the-1980s-and-90s/> (utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

- Lin, Alice Ping-Hsiu 2017. „Chinese in Pakistan: diasporic identity, faith and practice.” *Asian Anthropology* 16.2: 133–147. <https://doi.org/10.1080/1683478X.2017.1322741>
- Lu Xing 2004. *Rhetoric of the Chinese Cultural Revolution. The Impact on Chinese Thought, Culture, and Communication*. South Carolina: University of South Carolina Press.
- Lu, Yaxin – Marks, Loren – Baumgartner, Jennifer 2011. „The Compass of Our Life: A Qualitative Study of Marriage and Faith Among Chinese Immigrants.” *Marriage & Family Review* 47.3: 125–148. <https://doi.org/10.1080/01494929.2011.571633>
- Nyíri Pál 2003. „Moving targets: Chinese Christian Proselytising among transnational migrants from the People’s Republic of China.” *European Journal of East Asian Studies* 2.2: 263–301. <https://doi.org/10.1163/15700615-00202005>
- Philipov, Dimitar – Caroline Berghammer 2007. „Religion and fertility ideals, intentions and behaviour: A comparative study of European countries.” In *Vienna yearbook of population research*. Austria: Austrian Academy of Sciences, 271–305. <https://doi.org/10.1553/populationyearbook2007s271>
- Salát Gergely 2023. *Kína és a kereszténység*. Budapest: Szent István Intézet.
- Sánchez-Ayala, Luis 2012. „Interviewing techniques for migrant minority groups.” In: Vargas-Silva, Carlos (ed.) *Handbook of Research Methods in Migration*. UK: University of Oxford, 117–137. <https://doi.org/10.4337/9781781005231.00013>
- Skirbekk, Vegard – Kaufmann, Eric – Goujon, Anna 2010. „Secularism, fundamentalism, or Catholicism? The religious composition of the United States to 2043.” *Journal for the Scientific Study of Religion* 49.2: 293–310. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2010.01510.x>
- Skirbekk, Vegard – Caron Malenfant, Éric – Basten, Stuart – Stonawski, Marcin 2012. „The Religious Composition of the Chinese Diaspora, Focusing on Canada.” *Journal for the Scientific Study of Religion* 51.1: 173–183. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2012.01618.x>
- Smith, Timothy L. 1978. „Religion and Ethnicity in America.” *The American Historical Review* 83.5: 1155–1185. <https://doi.org/10.1086/ahr/83.5.1155>
- Woo, Terry Tak-ling 2010. „Chinese Popular Religion in Diaspora: A Case Study of Shrines in Toronto’s Chinatowns.” *Studies in Religion / Sciences Religieuses* 39.2: 151–177. <https://doi.org/10.1177/0008429810362310>
- Yang, Fenggang 1998. „Chinese Conversion to Evangelical Christianity: The Importance of Social and Cultural Contexts.” *Sociology of Religion* 59.3: 237–257. <https://doi.org/10.2307/3711910>